

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE SŁUBICE
NA LATA 2015 – 2017**

I. Wprowadzenie

Rodzina jest wspólnotą osób, najmniejszą komórką społeczną, a jako taka jest instytucją podstawową dla życia każdego społeczeństwa. Równocześnie prawa rodziny nie są tylko matematyczną sumą praw osób. Rodzina bowiem jest czymś więcej niż każdy człowiek z osobna. Jest wspólnotą rodziców i dzieci, bywa nieraz wspólnotą wielu pokoleń. Dlatego też, jej podmiotowość domaga się własnych specyficznych praw i wspierania w sytuacjach trudnych, kryzysowych. Podmiotowość kształtuje przede wszystkim na bazie zasad moralności. Gminny Program Wspierania Rodziny wychodząc od tych zasad, ugruntowuje bytowanie rodziny w porządku społeczno-prawnym całego społeczeństwa, a więc przede wszystkim narodu, z kolei państwa, a także wspólnot międzynarodowych. Każde z tych społeczeństw jest uwarunkowane bytem rodziny, przynajmniej pośrednio. Określenie zadań i obowiązków całego społeczeństwa w stosunku do rodziny jest sprawą niezwykle doniosłą.

Dla dobra rodziny, które jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin ze strony państwa, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Szczególnie dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, naturalna rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób

świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Naturalna rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprobemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zaleca się zaangażowanie asystenta rodziny, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 przedmiotowej ustawy. Bardzo ważne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie

częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. Reformy ustroju terytorialnego państwa powodują, że coraz więcej kompetencji przejmują samorządy gmin i powiatów.

Pomoc Społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. W przepisach o pomocy społecznej zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017 stanowi realizację dyspozycji ustawowej i będzie spójną częścią ze strategią rozwiązywania problemów społecznych Gminy Słubice.

1.Podstawą działań ujętych w programie są w szczególności regulacje obowiązujących ustaw:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz. U. 2015 poz. 332 z późn. zm.), dalej ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.), dalej ustawa o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U. 2005 Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.), dalej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

II. Diagnoza sytuacji rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Słubicach.

Diagnoza lokalna dotyczy funkcjonalności rodzin zamieszkujących w gminie Słubice w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Diagnoza została dokonana w oparciu o dane będące w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Słubicach.

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Słubicach. Dla potrzeb Programu opracowano kartę diagnostyczną, w której zawarto informacje podane w tabelach:

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2013	2012
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	925	802	893
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	749	749	917
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	184	326	230
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	521	644	-

Tabela nr.2

WYSTĘPUJĄCY PROBLEM	LICZBA ŚRODOWISK		
	2014	2013	2012
Ubóstwo	457	512	609
Bezdomność	37	46	45
Bezrobocie	425	473	501

Niepełnosprawność	226	227	249
Długotrwała lub ciężka choroba	321	341	359
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	80	86	84
Alkoholizm	31	21	27
Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	17	17	24
Występujący problem przemocy w rodzinie	68	84	62

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach pomocy społecznej, ubóstwo i bezrobocie pozostają jako główne powody destabilizujące osoby i środowiska rodzinne. W 2014r. wśród 925 rodzin korzystających z pomocy społecznej, kwestia bezrobocia dotyczyła 425 rodzin. Inne powody deficytów to m.in. bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, ubóstwo i choroba..

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Słubicach wynika, że do końca 2014 roku z powodu niewydolności opiekuńczo – wychowawczej umieszczonych zostało 18 dzieci w spokrewnionych rodzinach zastępczych, 2 dzieci w zawodowych rodzinach zastępczych, 4 dzieci w niezawodowych rodzinach zastępczych, 3 dzieci w rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia opiekuńczego oraz 3 dzieci w placówkach opiekuńczo wychowawczych.

III. Odbiorcy programu

Odbiorcami Programu są:

- 1) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- 2) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

IV. Cele główne i szczegółowe.

Cel główny programu:

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Słubice w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

Cele szczegółowe to:

- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo w celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi;
- pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny - wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej, podnoszenie kompetencji służb i instytucji podejmujących działania z rodziną.

V. Przewidywane efekty realizacji Programu

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny.

VI. Realizatorzy Programu

Koordynatorem realizacji Programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach przy współpracy z:

- placówkami oświatowymi i Żłobkiem Samorządowym „Bajka” w Słubicach,
- Urzędem Miejskim w Słubicach,
- Komendą Powiatową Policji w Słubicach;
- Interdyscyplinarnym Zespołem ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Słubicach;
- Świetlicami Opiekuńczo – Wychowawczymi z terenu gminy Słubice
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Słubicach,

- Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej „Szpital Powiatowy” w Słubicach Sp. z o.o.,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach,
- Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Słubicach,
- Powiatowym Urzędem Pracy w Słubicach,
- Sądem Rejonowym w Słubicach,
- Stowarzyszeniem po PROstu Pracownia Rozwoju Osobistego w Słubicach
- Organizacje pozarządowe.

Zadania	Partnerzy/Realizator
Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej Słubice
Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego – psycholog, prawnik.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Słubice, Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna, Stowarzyszenie po PROstu Pracownia Rozwoju Osobistego w Słubicach, organizacje pozarządowe, Urząd Miejski w Słubicach.
Współpraca i wymiana informacji z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej Słubice , Komenda Powiatowa Policji w Słubicach, Sąd Rejonowy w Słubicach, Interdyscyplinarny Zespół do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach, Placówki oświatowe, Żłobek samorządowy, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Szpital Powiatowy” w Słubicach Sp. z o.o.

	Stowarzyszenie po PROstu Pracownia Rozwoju Osobistego w Słubicach, organizacje pozarządowe,
Wsparcie materialne ubogich rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Zapewnienie schronienia rodzinom w kryzysie poprzez umieszczanie ich w mieszkaniach chronionych.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Finansowanie kosztów pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo -wychowawczej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo wychowawczej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Współfinansowanie pobytu dziecka w regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Współfinansowanie pobytu dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach
Podnoszenie kompetencji służb działających na rzecz dziecka	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach, Urząd Miejski w Słubicach
Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w rodzinach zagrożonych kryzysem lub przeżywających	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach, Komenda Powiatowa Policji w Słubicach, Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy

trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	w Rodzinie w Słubicach, placówki oświatowe, Żłobek samorządowy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Miejski
Prowadzenie monitoringu sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach, Komenda Powiatowa Policji, Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe z terenu Gminy Słubice, Żłobek samorządowy.

VII. Dla realizacji zadań zakłada się następujące działania:

Pomoc i wsparcie Asystenta Rodziny. Wsparcie Interdyscyplinarne.

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania przedstawiają się następująco:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności
- prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie
- prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;

- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny;
- sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną;
- wykonywanie innych czynności i obowiązków wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Praca asystenta rodziny będzie również polegała na inicjowaniu i rekomendowaniu zadań zespołowych w skład których wchodzić będą m.in. asystent rodziny, pedagog, pracownik socjalny, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Praca asystenta rodziny lub zespołu powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów środowiska rodzinnego, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

Poradnictwo specjalistyczne:

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego), treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o higienę osobistą i otoczenia.

Tam, gdzie jest to możliwe, praca w ramach Programu powinna opierać się o pełną współpracę z rodziną. Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie.

Pomoc w formie rodzin wspierających

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia rodziny

i dziecka. Zadania rodziny wspierającej to m.in. pomoc w opiece nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego, wspólne spędzanie czasu wolnego. Pomoc ta będzie wynikać z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie,

a realizowana będzie na podstawie zawartej umowy. Rodzina wspierająca może otrzymać zwrot kosztów świadczonej pomocy, co zostanie określone w treści umowy. W celu podniesienia skuteczności oddziaływania rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo oraz szkolenie.

Wsparcie materialne rodzin ubogich zagrożonych kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Wsparcie materialne może polegać na objęciu dożywianiem wymagających tego dzieci, uczniów szkół podstawowych i gimnazjów oraz przedszkoli, zapewnieniu pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom ubogim, pomocy w dostępie dzieci z rodzin wieloprotblemowych do przedszkoli, pomocy w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły i podręczniki szkolne, udzielaniu dzieciom i młodzieży stypendiów szkolnych, współorganizowaniu wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży.

Zapewnienie schronienia rodzinom w kryzysie poprzez umieszczenie w mieszkaniach chronionych.

Umożliwienie powrotu do normalnego funkcjonowania rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie poprzez odizolowanie ich od sprawcy przemocy.

Problemem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Słubice zajmuje się Interdyscyplinarny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ponadto schronieniem mogą zostać objęte rodziny, u których wystąpi zdarzenie losowe np. pożar.

Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

VIII. Źródła finansowania programu:

1. Środki własne gminy,

2. Dotacje z budżetu państwa,
3. Środki pozabudżetowe.

IX. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polega na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w Tabeli 1 i 2 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy kontynuować konkretne działania, czy je wzmożyć, czy też zmodyfikować.

Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzony przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Słubicach w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.